

ویژه کارکنان بهداشت و درمان

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت

دستور العمل مصرف واکسن آنفلوانزای انسانی سال ۱۴۰۰

مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

شهریور ۱۴۰۰

مجموعه دستور العمل های کرده مراقبت و کرده چاری های قابل تشخیصی با واکسن

کد: ۱۰۰۲۰

ICDC

<https://icdc.behdasht.gov.ir>

گروه مولفین:

• کمیته علمی کشوری مرکز مدیریت بیماریهای واگیر (به ترتیب الفبا):

دکتر سارا ابوالقاسمی - دکتر اورنگ ایلامی - دکتر محبوبه حاج عبدالباقی - دکتر علی اکبر حیدری - دکتر فرزین خسروی - دکتر محمد نصر دادرسی - دکتر سید محسن زهرایی - دکتر سیامک سمیعی - دکتر محمد رضا شیرزادی - دکتر مصطفی صالحی وزیری - دکتر شهرام عبدلی اسکویی - دکتر شهنام عرشی - دکتر حمید عمادی کوچک - دکتر احمد علیخانی - دکتر مهرداد فرخ نیا - دکتر ابراهیم قادری - دکتر سعید کلانتری - دکتر مینو محرز - دکتر محمد مهدی گویا - دکتر مجید مختاری - دکتر طلعت مختاری آزاد - دکتر مسعود مردانی - دکتر احسان مصطفوی - دکتر محسن مقدمی - دکتر مجتبی ورسوچی - دکتر داود یادگاری

• کمیته علمی کشوری آنفلوانزا

• فوکال پوینت های علمی برنامه آنفلوانزای دانشگاههای علوم پزشکی کشور

زیر نظر:

دکتر علیرضا رئیسی، دکتر محمد مهدی گویا

با تشکر از:

دکتر فریبا کرامت - دکتر مهناز رسولی نژاد - دکتر مسعود صالحی - دکتر بیمان پرچی - دکتر بیمان همتی - دکتر کتایون سیف - مجتبی پیری - زهرا حسن پور - رکسانا شجیعی

دستورالعمل مصرف واکسن آنفلوانزای انسانی (سال ۱۴۰۰)

با عنایت به توصیه های بین المللی و تصمیمات کمیته علمی کشوری آنفلوانزا و سهمیه واکسن آنفلوانزای انسانی اختصاص یافته، دستورالعمل نحوه مصرف در گروه های اولویت دار مشمول دریافت واکسن آنفلوانزا به شرح زیر جهت بهره برداری و اقدام اعلام می گردد:

تذکر: توزیع واکسن با عنایت به موارد فوق بر عهده معاونت های محترم بهداشتی دانشگاه ها با لحاظ نمودن سهمیه اختصاص یافته و اولویت های بهداشتی می باشد.

الف- اولویت یک: کسانی که در درجه اول اولویت بندی قرار داشته و واکسن را بطور رایگان دریافت می نمایند.

- ۱- کارکنان (بهداشتی، درمانی، خدماتی، اداری و انتظامات) شاغل در بیمارستان با هماهنگی معاونت محترم درمان واکسینه شوند. اولویت در این گروه با کارکنان شاغل در بخش یا اتاق ایزوله تنفسی فشارمندی، بخش های عفونی، فوق تخصصی ریه، ICU، CCU، داخلی، اطفال، اورژانس، آزمایشگاه، زایمان و سایر بخش های ویژه (انکولوژی، سوختگی و...) می باشد.
- کارکنان شاغل در آزمایشگاه های تشخیصی و تحقیقاتی با اولویت آزمایشگاه های ویروس شناسی دولتی و دانشگاهی نیز مشمول دریافت واکسن آنفلوانزا می باشند.
- کارکنان شاغل در درمانگاهها و کلینیک های تخصصی و فوق تخصصی دانشگاهی نیز مشمول دریافت واکسن آنفلوانزا می باشند.
- کلیه دانشجویان گروه های پزشکی و پیراپزشکی که در فصول سرد سال (از مهرماه به بعد) وارد بخش های بیمارستانی می گردند نیز مشمول دریافت واکسن آنفلوانزا می باشند.
- کلیه گروه های اولویت دار فوق الذکر در بیمارستان های دولتی که زیر مجموعه وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی نمی باشند، بیمارستان های غیر دولتی، خیریه، خصوصی نیز مشمول دریافت واکسن آنفلوانزا می باشند.
- ۲- کلیه کارکنان شاغل در نظام بهداشتی کشور شاغل در واحدهای تحت پوشش شامل خانه های بهداشت، پایگاه های سلامت، تسهیلات زایمانی، مراکز جامع خدمات سلامت، ستادهای شهرستان و استان
- ۳- کلیه کارکنان شاغل در پایگاه های اورژانس پیش بیمارستانی (۱۱۵) با هماهنگی سازمان اورژانس و مدیریت فوریت های پزشکی
- ۴- کلیه کارکنان مستقر در پایگاه ها / مراکز مراقبت بهداشتی مرزی (پایانه های مرزی زمینی، دریایی، هوایی، ریلی)
- ۵- کارکنان بهداشتی درمانی شاغل در سایر سازمانها و ادارات دولتی با هماهنگی و معرفی نامه دستگاه مربوطه و با در نظر گرفتن اولویت های ذکر شده در فوق
- ۶- کارکنان سازمان دامپزشکی و سازمان حفاظت محیط زیست که در قسمت های مرتبط با پرندگان فعالیت می نمایند (برابر معرفی نامه سازمان های مربوطه).
- ۷- کارکنان نیروهای نظامی، انتظامی و امنیتی شاغل در بخش های ارائه خدمات بهداشتی و درمانی با هماهنگی و معرفی اداره بهداشت و درمان نیروهای مذکور (با کسب نظر ستاد کل نیروهای مسلح) و با در نظر گرفتن اولویت های ذکر شده در فوق.
- ۸- بیماران HIV/AIDS با هماهنگی مراکز مشاوره بیماری های رفتاری دانشگاه های علوم پزشکی

۹- بیماری که به هر علتی دچار ضعف سیستم ایمنی (Immunocompromised) هستند: اولویت با بیماران مبتلا به بدخیمی با یا بدون شیمی درمانی یا رادیوتراپی، گیرندگان پیوند، دیالیزی، تالاسمی ماژور، آنمی سیکل سل، هموفیلی تحت پوشش دانشگاهها با هماهنگی معاونت درمان و انجمنهای مربوطه

• بیماران خاص و نادر و صعبالعلاج با هماهنگی معاونت درمان و انجمنهای مربوطه برنامه ریزی لازم با توجه به سهمیه واکسن و رعایت اولویت بندی اقدام گردد.

۱۰- گروههای پرخطر در جامعه ایثارگران و جانبازان: در این گروه اولویت با افراد دارای بیماریهای مزمن و زمینه ای (مطابق با بند ۱۳)، افراد دچار ضعف سیستم ایمنی (مطابق بند ۹)، افراد مبتلا به چاقی مفرط (مطابق با بند ۱۵) می باشد.

۱۱- کارکنان و سالمندان ساکن در مراکز نگهداری سالمندان، معلولین جسمی حرکتی، معلولین عصبی عضلانی، معلولین ذهنی، بیماران روانی مزمن، کودکان بی سرپرست و زنان آسیب دیده اجتماعی: با هماهنگی سازمان و ادارات کل بهداشتی

۱۲- زنان باردار و زنان تا دوهفته پس از زایمان: مادران باردار که در ماههای شیوع آنفلوانزا باردار هستند یا باردار می شوند در معرض جدی ابتلا به آنفلوانزا می باشند و پرخطر محسوب می شوند و لذا بالاترین اولویت جهت دریافت واکسن آنفلوانزا را دارند. زنان تا ۲ هفته پس از زایمان نیز مشمول این توصیه می باشند.

ب - اولویت دوم: کسانی که جزو گروه پرخطر محسوب می شوند و با درخواست خود و تجویز پزشک می توانند از طریق بخش خصوصی و داروخانه ها واکسن را دریافت نمایند (منوط به تامین واکسن):

۱۳- افراد دارای بیماریهای مزمن و زمینه ای: شامل بیماریهای ریوی (منجمله آسم کنترل نشده و COPD)، قلبی عروقی (منجمله هایپرتانسیون به تنهایی)، کلیوی، کبدی، نورولوژیک، هماتولوژیک، غدد (منجمله دیابت ملیتوس)، اختلالات متابولیک. اولویت در این افراد با گروههای زیر می باشد:

- افراد مبتلا به دیابت تیپ یک و تیپ دو که عارضه دار شده اند
- مبتلایان به ضایعات نخاعی و بیماریهای عصبی عضلانی
- بیماران دارای سوء جذب قابل توجه یا سوء تغذیه
- بیماران دارای نقص و سرکوب ایمنی از جمله بیماریهایی که توسط دارو دچار نقص ایمنی شده اند
- افراد فاقد طحال (بدنبال عمل طحال برداری و یا نبودن مادرزادی طحال و یا functional asplenia)

۱۴- افراد در گروه سنی ۶ ماه تا ۱۸ سال که تحت درمان طولانی مدت با آسپیرین و یا داروهای حاوی سالیسیلات می باشند: با توجه به اینکه این افراد در معرض خطر ابتلا به سندرم رای (REYE SYNDROM) متعاقب عفونت با ویروس آنفلوانزا هستند مشمول دریافت واکسن آنفلوانزا می باشند.

۱۵- افراد مبتلا به چاقی مفرط یا چاقی بیمارگونه (شاخص توده بدنی "BMI" مساوی یا بیشتر از ۴۰).

۱۶- کلیه مسافری که قصد سفر به سایر کشورها را دارند جهت کاهش خطر ابتلا به آنفلوانزا توصیه می شود حداقل ۲ هفته قبل از سفر نسبت به انجام واکسیناسیون آنفلوانزا اقدام نمایند.

۱۷- کلیه افراد با سن بالای ۶۵ سال

ج - موارد منع مصرف واکسن آنفلوانزا

۱۸- افراد دارای سابقه واکنش‌های آلرژیک شدید (نظیر آنافیلاکسی) به واکسن آنفلوانزا و یا هریک از اجزای واکسن

۱۹- در گروه‌های زیر واکسن آنفلوانزا باید با احتیاط و با تجویز و تحت نظر پزشک مصرف شود:

۱. افراد دارای حساسیت شدید به تخم مرغ (بروز کهیر شدید، تغییرات قلبی عروقی و افت فشارخون، دیسترس

تنفسی، بروز علائم گوارشی و بطور کلی ایجاد واکنش‌های نیازمند دریافت اپی نفرین یا مداخلات اورژانسی

طبی بعنوان واکنش‌های آلرژیک شدید یا حساسیت شدید تعریف می شوند): این افراد باید با نظر پزشک

اقدام به دریافت واکسن نمایند و پس از دریافت واکسن بمدت نیم ساعت تحت نظر پزشک قرار داشته باشند.

۲. افرادی که دارای سابقه آلرژی خفیف به تخم مرغ می باشند (فقط خارش و کهیر خفیف) می توانند واکسن آنفلوانزا

را دریافت نمایند اما توصیه میشود بعد از دریافت واکسن بمدت حداقل ۱۵ دقیقه در حالت نشسته یا خوابیده به پشت

تحت نظر قرار گیرند.

۳. افراد دارای سابقه بیماری گیلن باره در طی ۶ هفته پس از دریافت واکسن آنفلوانزای قبلی

۴. افراد دارای بیماری حاد متوسط یا شدید با یا بدون تب:

○ واکسیناسیون تا زمان بهبودی حال عمومی به تعویق می افتد.

○ در حال حاضر افراد مشکوک یا مبتلا به بیماری کووید-۱۹ تا زمان رفع علائم بیماری (حداقل ۲ هفته) مجاز

به دریافت واکسن آنفلوانزا نمی باشند. اندیکاسیون های موارد مصرف و موارد منع واکسیناسیون آنفلوانزا در این

گروه همانند افراد فوق الذکر می باشد.

○ افراد در معرض تماس با افراد مثبت از نظر کووید-۱۹ و افرادی که در قرنطینه یا ایزولاسیون ناشی از

بیماری کووید-۱۹ می باشند پس از اتمام مدت زمان قرنطینه/ایزولاسیون (حداقل ۲ هفته) و به شرط نداشتن

علائمی به نفع بیماری کووید-۱۹ می توانند واکسن آنفلوانزا را دریافت نمایند. اندیکاسیون های موارد مصرف و

موارد منع واکسیناسیون آنفلوانزا در این گروه همانند افراد فوق الذکر می باشد.

د- توجهات فنی:

۲۰- در هنگام تزریق واکسن آنفلوانزا توجه به بروشور و توصیه های کارخانه سازنده واکسن الزامی می باشد.

۲۱- کارکنان ارائه کننده خدمات واکسیناسیون باید در خصوص مدیریت بالینی واکنش های آلرژیک و احیای قلبی ریوی کاملاً

آموزش دیده باشند و تجهیزات عملیات احیای قلبی ریوی در محل در دسترس باشد.

۲۲- تجویز واکسن غیرفعال آنفلوانزا همزمان با تجویز داروهای ضدویروسی آنفلوانزا (به منظور درمان یا پیشگیری) منعی ندارد.

۲۳- تزریق واکسن غیرفعال آنفلوانزا همزمان ولی در محل متفاوت با سایر واکسن ها از جمله واکسن کرونا، منعی ندارد و تداخلی

در ایجاد ایمنی زایی واکسن های مذکور نمی نماید.

• با توجه به لزوم شناسایی عوارض ناشی از واکسن های دریافتی (آنفلوانزا یا کرونا) ترجیحاً از تزریق همزمان

دو واکسن خودداری گردد.

• در حال حاضر واکسن آنفلوانزای مورد مصرف در کشور از نوع غیر فعال شده (IV) می باشد.

- ۲۴- تجویز واکسن غیرفعال آنفلوانزا در زنان شیرده منعی ندارد.
- ۲۵- بطور عمومی حداقل فاصله تزریق واکسن آنفلوانزا از زمان انجام پیوند اعضا ۴-۶ ماه توصیه شده است و در هر حال با نظر مکتوب پزشک معالج این زمان تعیین خواهد شد.
- ۲۶- کورتیکواستروئیدتراپی (مخاطی، استنشاقی، جلدی، تزریقی، خوراکی) منعی برای دریافت واکسن غیر فعال تزریقی آنفلوانزا نمی باشد.
- ۲۷- ارائه آموزش به گیرندگان واکسن در زمینه گزارش عوارض ناشی از واکسیناسیون آنفلوانزا ضروری است.
- ۲۸- ضرورت دارد نسبت به گزارش عوارض جانبی ناخواسته ناشی از واکسن و واکسیناسیون (AEFI) در سامانه های الکترونیک و فرم های عملیاتی مربوطه (برابر دستورالعمل های اداره ایمن سازی) و کارت زرد گزارش عوارض دارویی (سازمان غذا و دارو) اقدام گردد.
- ۲۹- لازم است آمار واکسیناسیون انجام شده در سامانه های الکترونیک و فرم های عملیاتی مربوطه تکمیل و گزارش گردد.
- ۳۰- ثبت سابقه واکسیناسیون در کارت واکسیناسیون آنفلوانزا و دفاتر ثبت واکسیناسیون به منظور ثبت سوابق و پیگیری عوارض ناخواسته الزامی می باشد. (نمونه کارت مذکور قبلاً ارائه و توزیع گردیده است)
- ۳۱- واکسن آنفلوانزا باید در دمای ۸-۲ درجه سانتی گراد در طبقه میانی یخچال و بدور از یخ زدگی نگهداری شود (در صورت یخ زدگی واکسن باید دور ریز گردد).
- ۳۲- در هنگام تزریق واکسن آنفلوانزا با توجه به اینکه واکسن در سرنگ های آماده شده یکبار مصرف تهیه گردیده است از هواگیری سرنگ خودداری گردد و در هنگام تزریق، سرنگ بنحوی قرار گیرد که هوای داخل سرنگ در انتهای لوله سرنگ قرار گیرد تا کل محتویات ماده واکسن تزریق گردد.
- ۳۳- میزان دوز واکسن آنفلوانزا برای کودکان ۶ ماه تا کمتر از ۹ سال که اولین بار است واکسن آنفلوانزا را دریافت می نمایند به میزان 0.5 mL و تکرار آن ۴ هفته بعد می باشد (دونوبت واکسن آنفلوانزا به فاصله ۴ هفته) که می بایست بصورت عضلانی و ترجیحاً در عضله دلتوئید (برای کودکان تا ۲ سال و سن بالاتر چنانچه حجم عضله دلتوئید کم باشد باید در سطح قدامی خارجی عضله ران) تزریق گردد.
- توجه به میزان دوز واکسن با عنایت به نوع واکسن و توصیه های کارخانه سازنده واکسن، در این گروه سنی الزامی می باشد.
- ۳۴- میزان دوز واکسن در بالغین و بزرگسالان یک دوز به میزان 0.5 mL می باشد که می بایست بصورت عضلانی و ترجیحاً در عضله دلتوئید دست چپ (و برای افراد چپ دست در عضله دلتوئید دست راست) تزریق شود.
- ۳۵- ترکیب واکسن های سه ظرفیتی و چهار ظرفیتی در نیمکره شمالی دنیا (که ایران نیز در این نیمکره قرار گرفته است) به شرح زیر می باشد:

WHO recommends that quadrivalent vaccines for use in the 2021-2022 northern hemisphere influenza season contain the following:

Egg-based vaccines

- an A/Victoria/2570/2019 (H1N1)pdm09-like virus;
- an A/Cambodia/e0826360/2020 (H3N2)-like virus;
- a B/Washington/02/2019 (B/Victoria lineage)-like virus; and
- a B/Phuket/3073/2013 (B/Yamagata lineage)-like virus.

Cell- or recombinant-based vaccines

- an A/Wisconsin/588/2019 (H1N1)pdm09-like virus;
- an A/Cambodia/e0826360/2020 (H3N2)-like virus;
- a B/Washington/02/2019 (B/Victoria lineage)-like virus; and
- a B/Phuket/3073/2013 (B/Yamagata lineage)-like virus.

WHO recommends that trivalent influenza vaccines for use in the 2021-2022 northern hemisphere influenza season contain the following:

Egg-based vaccines

- an A/Victoria/2570/2019 (H1N1)pdm09-like virus;
- an A/Cambodia/e0826360/2020 (H3N2)-like virus; and
- a B/Washington/02/2019 (B/Victoria lineage)-like virus.

Cell- or recombinant-based vaccines

- an A/Wisconsin/588/2019 (H1N1)pdm09-like virus;
- an A/Cambodia/e0826360/2020 (H3N2)-like virus; and
- a B/Washington/02/2019 (B/Victoria lineage)-like virus.